

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การศึกษาประเพณีการทำบุญสลากภัตวัดตากฟ้า พระอารามหลวง อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์” มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

วิธีการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อให้การวิจัยเรื่องการศึกษาประเพณีการทำบุญสลากภัตวัดตากฟ้า พระอารามหลวง อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์ มีสาระครอบคลุมครบถ้วน เหมาะสมสำหรับนำไปพัฒนาต่อไป

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๑ ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นประชาชนที่นับถือพุทธศาสนาในอำเภอดงพิกุล จำนวน ๓๕,๑๐๓ คน (สามหมื่นห้าพันหนึ่งร้อยคน)^๑

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จะทำการทำการสุ่มจากประชากร คือ ประชาชนที่เป็นพุทธบริษัทในพื้นที่ อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์ ประชากรรวม ๔,๒๐๐ คน โดยจะใช้สูตรการสุ่มตัวอย่างของ ทาโรยามาเน^๒ (Yamane, 1973) โดยมีสูตร คือ $n = \frac{N}{1+N_e^2}$ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๖๕ คน

^๑สถิติสำนักทะเบียนราษฎรขอ, สำนักงานเทศบาลตำบลตากฟ้า, ๒๕๕๕.

^๒Yamane, Taro, *Statistics : An Introductory Analysis*, (2nd ed.), (New York : Harper and Row, 1967), PP. 727.

สูตรของ Taro Yamane คือ ในการสุ่มของขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการคำนวณจากสูตร
ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad = \quad N \quad = \quad \frac{N}{1+N(e)^2}$$

เมื่อ N = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N = ขนาดของประชากรที่ใช้ในการวิจัย
 e = ค่าเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง

วิธีทำ

$$\begin{aligned} n &= \frac{4,200}{1+4,200 (.05)^2} \\ &= \frac{4,200}{1+4,200 (.0025)} \\ &= \frac{4,200}{1+10.5} \\ &= \frac{4,200}{11.5} \\ N &= 365.21 \text{ หรือ } 365 \text{ คน} \end{aligned}$$

๓.๓ วิธีการสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้หลังจากได้กลุ่มตัวอย่าง ๓๙๖ แล้ว ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Purposive sampling) จากประชากรที่อยู่ในพื้นที่ อำเภอตากฟ้า จำนวน ๔,๒๐๐ คน และจะเลือกกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดการสุ่มตัวอย่างของ ทาโรยามาเน^๓ (Yamane, 1973) แจกแบบสอบถามด้วยตนเองจนครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ คือ ๓๖๕ คน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนด

^๓Ibid, P. 728.

๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

๓.๕ การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองจากกรอบแนวคิด การศึกษาทฤษฎีแนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๓.๕.๑ การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็น แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น ๓ ตอน โดยมีรายละเอียดของเครื่องมือ ดังนี้

ตอนที่ ๑ : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ : คำถามเกี่ยวกับความคาดหวังของพุทธศาสนิกชนต่อประเพณีบุญสลากภัต วัดตากฟ้า พระอารามหลวง

ตอนที่ ๓ : ข้อเสนอแนะของท่านในการให้ทานตามประเพณีบุญสลากภัต เป็นแบบสอบถามปลายเปิด

๓.๕.๒ เกณฑ์วัดค่าเครื่องมือ

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับตามแบบของไลเคิร์ท (Likert Scale) ซึ่งในแต่ละระดับมีเกณฑ์วัด ดังนี้

๑ หมายถึง	น้อยที่สุด
๒ หมายถึง	น้อย
๓ หมายถึง	ปานกลาง
๔ หมายถึง	มาก
๕ หมายถึง	มากที่สุด

๓.๕.๓ การหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้กำหนดกระบวนการในการหาคุณภาพของเครื่องมือไว้ดังนี้

ขั้นที่ ๑ : นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎี เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อหาแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องต่าง และตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาภาษาที่ใช้ และปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม

ขั้นที่ ๒ : นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสร้างเครื่องมือวิจัยและด้านการศึกษาเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาพร้อมทั้งพิจารณาความถูกต้องชัดเจนของภาษาที่ใช้

ขั้นที่ ๓ : วิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item-Objective Congruence) ดัชนี ความสอดคล้องที่ ๐.๕ ขึ้นไป ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบพิจารณาถึงความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา (Content Validity) และหาข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้น จึงให้ผู้เชี่ยวชาญ ๕ ท่าน ประกอบด้วย

๑. พระราชปัญญาเวที (จิต ธิติ) ป.ธ.๙., กศ.ม.

ตำแหน่งรองเจ้าคณะภาค ๔ และเจ้าอาวาสวัดตากฟ้า พระอารามหลวง

๒. พระราชวิชฌิต (วิระ วรรณ) ป.ธ.๙., พธ.บ., กศ.ด.

ตำแหน่งรองเจ้าคณะจังหวัดกำแพงเพชร

๓. พระอมรเมธี (สุนทร สุนทรเมธี) ป.ธ.๗., พธ.บ., กศ.ม., Ph.D.

ตำแหน่งรองเจ้าคณะจังหวัดนครสวรรค์

๔. ผศ.ดร. สุพรต บุญอ่อน ป.ธ.๗., ศษ.ม., กศ.ม., Ph.D.

อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

๕. อาจารย์วัฒน์ กัลยาณพัฒน์กุล ป.ธ.๗., นบ., กศ.ม.

อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

ได้ตรวจสอบอีกครั้ง และได้กำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญไว้ ดังนี้

+๑ แทน ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับประเด็น

๐ แทน ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับประเด็นหรือไม่

-๑ แทน ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับประเด็น

พร้อมทั้งทดลองใช้ (Try-Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกัน แล้วจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยใช้แบบสอบถามต่อไป และได้นำข้อคำถามทั้งหมดไปหาคุณภาพของข้อคำถามโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามรายข้อกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัดตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญหรือ ค่า (IOC: Item Objective Congruence) โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ ๐.๕ ขึ้นไป จากนั้นได้นำข้อคำถามมาปรับปรุงอีกครั้งตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาอีกครั้ง และเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า ๐.๕ นำไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ ชุด เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์คุณภาพของ

เครื่องมือ นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือในด้านความเที่ยง โดยวิเคราะห์สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงแสดงได้ดัง ตารางที่ ๓.๑

ตารางที่ ๓.๑ : ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยง

ด้านที่	รายการคำถาม	จำนวนข้อ	ค่าความเที่ยง
๑.	ด้านทานมัย	๑๐	๐.๘๙
๒.	ด้านศีลมัย	๑๐	๐.๙๑
๓.	ด้านภาวนามัย	๑๐	๐.๙๐
รวม			๐.๙๕

ขั้นที่ ๔ : นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ให้พิจารณาความสมบูรณ์อีกครั้งและนำไปทดลอง (Tryout) ประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ ราย แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยมีเกณฑ์การตัดสินใจว่าถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าใกล้เคียง ๑.๐๐ (ประมาณ ๐.๐๐๘ ขึ้นไป) จะไม่แก้ไขคำถาม แต่ถ้ามีค่าต่ำกว่า ๐.๘๐ ก็จะทำให้การแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถาม ซึ่งผลการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ได้ค่า Alpha = ๐.๙๕ ค่าความเชื่อมั่นดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์จึงถือว่าแบบสอบถามนี้สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ได้ ต่อจากนั้นจะนำคะแนนระดับความคิดเห็นที่เป็น Rating Scale แต่ละข้อมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

๓.๖ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยจะได้ดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบวิธีวิจัยและกระบวนการวิจัยตามกฎเกณฑ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีขั้นตอนดังนี้

๑. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิทยานิพนธ์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นำเรียนผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อขออนุญาตเข้าไปทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภายในพื้นที่

๒. เก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวข้อง โดยอ้างอิงจากตำรา เอกสาร งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ต่างๆ เกี่ยวกับทัศนคติ ความคาดหวังและความต้องการของผู้ร่วมบุญประเพณี สลากภัต ในพื้นที่อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

๓. เนื่องจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเพณีการทำบุญสลากภัตใน คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาท และประเพณีการทำบุญสลากภัตวัดตากฟ้า พระอารามหลวง จังหวัดนครสวรรค์ ความคาดหวังและความต้องการของพุทธศาสนิกชนในประเพณีการทำบุญสลากภัต ของพุทธบริษัทในสังคมไทย และการเสนอรูปแบบและวิธีการในการอนุรักษ์สืบสานประเพณีการทำบุญสลากภัตของวัดตากฟ้า พระอารามหลวง อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเลือกกลุ่มแบบเจาะจงจากกลุ่ม ตัวอย่างทั้งหมด ๔,๒๐๐ คน ของ ๗ ตำบล โดยเลือกตัวแทนเพียง ๓๖๕ คน ซึ่งใช้วิธีสุ่มแบบบังเอิญ

๔. หลังจากนำแบบสอบถามไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าคงที่ ภายในเพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) โดยใช้สูตรของ Cronbach คือ^๕

$$\alpha = \frac{K}{K - \left(\frac{\sum S_i^2}{1 - S_t^2} \right)}$$

เมื่อ α = สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

K = จำนวนของเครื่องมือวัด

$\sum S_i^2$ = ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S_t^2 = ความแปรปรวนของคะแนนรวม

๒) การหาคุณภาพของเครื่องมือครั้งนี้ สามารถหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ได้ค่า สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ได้เท่ากับ ๐.๙๕ ซึ่งเป็นค่าที่เชื่อถือได้

๓) การเปรียบเทียบความคาดหวัง ประเพณีบุญสลากภัตของวัดตากฟ้า ใช้สถิติอนุมาน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือ การทดสอบค่า (t-test) ในกรณีสองกลุ่ม และ ทดสอบ ค่า (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์แปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรสามกลุ่ม ขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างให้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ (LSD) (Least Singnificant Different)

^๕บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๗, แก้ไขเพิ่มเติม, (กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕), หน้า ๙๙.

๓.๗ การวิเคราะห์ข้อมูลและการวัดค่าตัวแปร

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณ โดยจะนำข้อมูลจาก “แบบสอบถาม” ที่ได้รับคืนมา จำนวน ๓๖๕ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐๐ มาจัดหมวดหมู่ และทำการวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยการแปลงสภาพแนวความคิดเห็นหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษาเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ และทำการคำนวณหาค่าสถิติโดยโปรแกรมประมวลผล ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ แล้วสรุปผลและนำเสนอในรูปของตาราง ดังนี้

๑) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้ตารางแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๒) ทศนะคติความคาดหวังและความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับประเพณีบุญสลากกฐัตของวัดตากฟ้า วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้ตารางแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และค่าสัดส่วนร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และได้นำคะแนนค่าเฉลี่ยคำตอบมาเทียบกับเกณฑ์ โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ตามการให้คะแนนในแต่ละระดับจากระดับมากที่สุดไปยังระดับน้อยที่สุด ดังนี้

ระดับคะแนนเฉลี่ย	แปลความหมาย
๔.๕๐ – ๕.๐๐	ปฏิบัติในระดับมากที่สุด
๓.๕๐ – ๔.๔๙	ปฏิบัติในระดับมาก
๒.๕๐ – ๓.๔๙	ปฏิบัติในระดับปานกลาง
๑.๕๐ – ๒.๔๙	ปฏิบัติในระดับน้อย
๑.๐๐ – ๑.๔๙	ปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

๓.๘ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์และประมวลผลเพื่อเรียบเรียงให้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังขั้นตอนและรายละเอียดดังนี้

๑) ใช้แบบสอบถามมาดำเนินการวิเคราะห์และประมวลผลตามกระบวนการและวิธีการของคอมพิวเตอร์ โปรแกรม สำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาค่าสถิติในการที่จะตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒) นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ที่เป็นเชิงคุณภาพ มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (CONTENT ANALIS) และทำการสังเคราะห์ทั้งในภาพรวมและในประเด็นที่เด่นๆ ค่าร้อยละ (Percentage) ของคำตอบเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปและข้อคำถามแบบให้เลือกตอบโดยใช้หลักสูตร

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนผู้ที่ตอบคำถามนั้นๆ} \times 100}{\text{จำนวนผู้ตอบทั้งหมด}}$$

การวิเคราะห์ข้อมูลหาค่ามัธยฐานเลขคณิต (Mean) โดยใช้สูตร

$$\bar{x} = \frac{\sum f x}{N}$$

$$\bar{x} = \text{ค่ามัธยฐานเลขคณิต}$$

$$N = \text{จำนวนคำตอบทั้งหมด}$$

$$f = \text{จำนวนความถี่ของแต่ละคำตอบ}$$

$$x = \text{ค่าน้ำหนักคำตอบแต่ละข้อ}$$

$$\sum f x = \text{ผลรวมของคะแนนแต่ละระดับคูณกับความถี่}$$

การวิเคราะห์หาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อศึกษาการกระจายของข้อมูล โดยใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum f x^2 - (\sum f x)^2}{n(n-1)}}$$

$$n = \text{จำนวนคำตอบทั้งหมด}$$

$$x = \text{ค่าของน้ำหนักคำตอบแต่ละข้อ}$$

$$f = \text{จำนวนความถี่ของแต่ละระดับ}$$

$$\sum f x^2 = \text{ผลรวมของความถี่คูณกับคะแนนแต่ละระดับยกกำลังสอง}$$

$$(\sum f x)^2 = \text{กำลังสองของผลรวมความถี่คูณกับคะแนนแต่ละระดับยกกำลังสอง}$$